Государственное учреждение
«Национальное агентство по туризму»

ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ТУРИЗМА В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ: МИРОВЫЕ ТЕНДЕНЦИИ И РЕГИОНАЛЬНЫЕ КОНТЕКСТЫ

МАТЕРИАЛЫ V МЕЖДУНАРОДНОЙ
НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ

Минск, 26 сентября 2025 г.

Минск
«Колорград»
2025

УДК [379.83/.84+796.5](082)
ББК 75.81я43
П27

Редакционная коллегия:
директор Департамента по туризму Министерства спорта и туризма
Республики Беларусь, кандидат культурологии, доцент
Ирина Николаевна Воронович (председатель);
академик-секретарь Отделения гуманитарных наук и искусств
Национальной академии наук Беларуси, доктор исторических наук,
профессор *Александр Александрович Коваленя*;
директор Института истории Национальной академии наук Беларуси,
кандидат исторических наук, доцент *Вадим Леонидович Лакиза*;
проректор по научной работе учреждения образования
«Белорусский государственный университет культуры и искусств»,
кандидат искусствоведения, доцент *Елена Евгеньевна Корсакова*;
ректор университета «Белорусский государственный университет физической
культуры», доктор экономических наук, доцент *Сергей Борисович Репкин*;
заведующий кафедрой международного туризма Белорусского государственного
университета, доктор исторических наук, профессор *Леонид Михайлович Гайдукевич*;
директор государственного учреждения «Национальное агентство по туризму»,
кандидат исторических наук *Дмитрий Викторович Морозов*;
заместитель директора государственного учреждения
«Национальное агентство по туризму» *Анна Николаевна Вощинчук*

П27 **Перспективы** развития туризма в современных условиях: мировые тенденции и региональные контексты : материалы V Междунар. науч.-практ. конф., Минск, 26 сент. 2025 г. / Национальное агентство по туризму ; редкол.: И. Н. Воронович (предс.) [и др.]. – Минск : Колорград, 2025. – 609 с.
ISBN 978-985-35-0123-0.

В сборнике представлены материалы докладов участников конференции по вопросам развития международного и трансграничного туризма, внутреннего и въездного туризма в современных условиях, нормативно-правового регулирования туристической деятельности, использования потенциала историко-культурного наследия в туризме, подготовки кадров в сфере туризма, развития видов туризма и практик экскурсионной работы.

Материалы предназначены для представителей туристической сферы, преподавателей туристических дисциплин, аспирантов, магистрантов, студентов учреждений высшего образования, экскурсоводов, гидов-переводчиков и всех, кто интересуется вопросами развития туризма.

УДК [379.83/.84+796.5](082)
ББК 75.81я43

ISBN 978-985-35-0123-0

© ГУ «Национальное агентство по туризму», 2025
© Оформление. ООО «Колорград», 2025

СОДЕРЖАНИЕ

ВОЗМОЖНОСТИ МЕЖДУНАРОДНОГО И ТРАНСГРАНИЧНОГО ТУРИЗМА

И. Н. Воронович
БЕЛАРУСЬ – УЗБЕКИСТАН: ДВУСТОРОННЕЕ ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ В СФЕРЕ ТУРИЗМА 16

Д. А. Демиш
МЕЖДУНАРОДНЫЙ ТУРИЗМ КАК ФОРМА ВЭД И ФАКТОР РАЗВИТИЯ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ 26

КРАЕВЕДЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ И ТУРИСТСКО-КРАЕВЕДЧЕСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ

О. Г. Дранкевич
РАЗВИТИЕ ТУРИЗМА МАЛЫХ ГОРОДОВ ГРОДНЕНСКОЙ ОБЛАСТИ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ 37

Д. У. Філіпчык
ПАТЭНЦЫЯЛ ЭКСКУРСІЙНАГА МАРШРУТУ «ХРАМЫ – СЭРЦА ПААЗЕР'Я» ДЛЯ РАЗВІЦЦЯ РЭЛІГІЙНАГА ТУРЫЗМУ 48

Т. Г. Флерко, К. В. Герасимова
ТУРИСТИЧЕСКИЙ АРТ-ПРОЕКТ «ГОМЕЛЬ. ПАМЯТЬ НА СТЕНАХ», ПОСВЯЩЕННЫЙ 80-ЛЕТИЮ ВЕЛИКОЙ ПОБЕДЫ 57

О. С. Пешко
ЦИФРОВОЕ КРАЕВЕДЕНИЕ КАК ИНСТРУМЕНТ РАЗВИТИЯ ВНУТРЕННЕГО ТУРИЗМА И ПАТРИОТИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ: ОПЫТ МУЗЕЯ «СПАДЧЫНА» И РЕСУРСНОГО ЦЕНТРА ПО РАЗВИТИЮ ТУРИЗМА И КРАЕВЕДЕНИЯ 67

М. Д. Ткачёва
ЖЛОБИНЩИНА ПАРТИЗАНСКАЯ 79

О. Д. Строчко, Е. В. Шаматульская, С. В. Чубаро
ТУРИСТСКО-РЕКРЕАЦИОННЫЙ ПОТЕНЦИАЛ АВСТРАЛИЙСКОГО СОЮЗА В ПРЕОДОЛЕНИИ ПОСЛЕДСТВИЙ COVID-19 457

С. М. Такарчук, К. В. Тварановіч, У. Д. Шылкіна
АРХІТЭКТУРНЫЯ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫЯ КАШТОЎНАСЦІ ГАРАДОЎ БЕЛАРУСІ: АЦЭНКА ТУРЫСТЫЧНАГА ПАТЭНЦЫЯЛУ З ВЫКАРЫСТАННЕМ ГІС-ТЭХНАЛОГІЙ (НА ПРЫКЛАДЗЕ ГГ. БРЭСТ І ПОЛАЦК) 465

Е. А. Цибульский
КУЛЬТУРНОЕ НАСЛЕДИЕ И УСТОЙЧИВЫЙ ТУРИЗМ: КАК МАЛЫЕ ГОРОДА МОГУТ СОХРАНИТЬ СВОЮ ИДЕНТИЧНОСТЬ 475

А. М. Чэпік
ГІСТОРЫЯ МІНСКА ПАДЧАС КІРАВАННЯ ГРАФАМ КАРАЛЕМ ЧАПСКІМ У ЯКАСЦІ ГАРАДСКОГА ГАЛАВЫ (1890–1901) ЯК АБ’ЕКТ ТУРЫСТЫЧНАГА ПАКАЗУ 483

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПОТЕНЦИАЛ ТУРИСТИЧЕСКОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ

М. И. Веренич
РОЛЬ КУЛЬТУРНОГО ПРОСТРАНСТВА И КУЛЬТУРНОГО ПРОДУКТА В РАЗВИТИИ ТУРИСТИЧЕСКОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ РЕГИОНА 493

В. В. Глёкова
ИССЛЕДОВАНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ САНАТОРНО-КУРОРТНЫХ И ОЗДОРОВИТЕЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЙ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ 501

М. В. Жуликов
ВОЗМОЖНОСТИ РАЗВИТИЯ ТУРИЗМА В АРКТИКЕ 510

В. Н. Малеронок
ПРИМЕНЕНИЕ КЛАСТЕРНОГО ПОДХОДА В ТУРИСТИЧЕСКОЙ ИНДУСТРИИ ГОРОДА МИНСКА 517

УДК 711.4:338.48:004.738

АРХІТЭКТУРНЫЯ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫЯ КАШТОЎНАСЦІ ГАРАДОЎ БЕЛАРУСІ: АЦЭНКА ТУРЫСТЫЧНАГА ПАТЭНЦЫЯЛУ З ВЫКАРЫСТАННЕМ ГІС-ТЭХНАЛОГІЙ (НА ПРЫКЛАДЗЕ ГГ. БРЭСТ І ПОЛАЦК)

С. М. Такарчук[1], К. В. Твtriановіч[2], У. Д. Шылкіна[3]
Установа адукацыі «Брэсцкі дзяржаўны ўніверсітэт імя А. С. Пушкіна»,
бульв. Касманаўтаў, 21, 224016,
г. Брэст, Беларусь,
[1]svetlana.m.tokarchuk@gmail.com, [2]tvaranovichksenia1official@gmail.com, [3]ulyana.shylkina@gmail.com

Анатацыя. У рабоце разглядаюцца магчымасці выкарыстання ГІС-тэхналогій для вывучэння, сістэматызацыі і ГІС-картаграфавання архітэктурных гісторыка-культурных каштоўнасцей Беларусі. Праца выканана на прыкладзе гарадоў Брэст і Полацк. Вынікі даследавання можна выкарыстоўваць для развіцця турыстычнага патэнцыялу гарадоў, у першую чаргу для стварэння экскурсійных маршрутаў.

Ключавыя словы: гісторыка-культурныя каштоўнасці, архітэктурныя аб'екты, ГІС-тэхналогіі, турыстычны патэнцыял, турызм у гарадскім асяроддзі.

Узор цытавання: Такарчук, С. М. Архітэктурныя гісторыка-культурныя каштоўнасці гарадоў Беларусі: ацэнка турыстычнага патэнцыялу і ГІС-картаграфаванне (на прыкладзе гг. Брэст і Полацк) / С. М. Такарчук, К. В. Твараповіч, У. Д. Шылкіна // Перспективы развития туризма в современных условиях: мировые тенденции и региональные контексты : материалы V Междунар. науч.-практ. конф., Минск, 26 сент. 2025 г. / Национальное агентство по туризму ; редкол.: И. Н. Воронович (предс.) [и др.]. – Минск, 2025. – С. 465–475.

ARCHITECTURAL, HISTORICAL AND CULTURAL VALUES OF CITIES OF BELARUS: ASSESSMENT OF TOURIST POTENTIAL USING GIS-TECHNOLOGIES (USING THE EXAMPLE OF BREST AND POLOTSK)

S. Tokarchuk[1], K. Tvoranovich[2], U. Shilkina[3]
Educational Establishment "Brest State University named after A. Pushkin",
blvd. Kosmonavtov, 21, 224016,
Brest, Belarus,
[1]svetlana.m.tokarchuk@gmail.com,
[2]tvaranovichksenia1official@gmail.com, [3]ulyana.shylkina@gmail.com

Annotation. The paper considers the possibilities of using GIS technologies for the study, systematization and GIS mapping of architectural, historical and cultural values of Belarus. The work was carried out on the example of the cities of Brest and Polotsk. The research results can be used to develop the tourist potential of cities, primarily for the creation of excursion tours.

Keywords: historical and cultural values, architectural objects, GIS technologies, tourism potential, tourism in the urban environment.

For citation: Takarchuk, S. Architectural, historical and cultural values of cities of Belarus: assessment of tourist potential using GIS-technologies (using the example of Brest and Polotsk) / S. Takarchuk, K. Tvaranovich, U. Shilkina // Prospects for the development of tourism in modern conditions: global trends and regional contexts **:** materials of the V Int. sci.-pract. conf., Minsk, 26 Sept. 2025 / National Agency for Tourism **;** ed.: I. Voronovich (chair.) [et al.]. – Minsk, 2025. – P. 465–475.

Уводзіны. Гісторыка-культурныя каштоўнасці Беларусі маюць вялікі турыстычны патэнцыял. У наш час вывучэнню непасрэдна гісторыка-культурных каштоўнасцей пэўных тэрыторый удзяляецца недастатковая ўвага з пазіцый іх картаграфавання. Напрыклад, у шматлікіх базах даных, энцыклапедыях і спісах ёсць звесткі пра іх месцазнаходжанне. Аднак істотнай праблемай гэтых спісаў з'яўляецца адсутнасць геаграфічнай прывязкі на карце, што

дазваляе ўбачыць не толькі адрас месцазнаходжання асобных аб'ектаў, але і асаблівасці іх узаемаразмяшчэння (г. зн. разгледзець месцы найбольшай канцэнтрацыі гісторыка-культурных каштоўнасцей у межах тэрыторыі, што дазволіць выкарыстоўваць іх турыстычны патэнцыял найбольш поўна).

Такім чынам, значную актуальнасць набываюць работы, скіраваныя на інвентарызацыю і стварэнне інтэрактыўных баз даных і карт, якія будуць утрымліваць не толькі звесткі пра самі гісторыка-культурныя каштоўнасці (назва, фатаграфіі, апісанні і інш.), але і іх абсалютна дакладнае месцазнаходжанне на карце [2; 4].

Матэрыял і метады даследавання. Крыніцай для выканання работы з'яўляецца Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Беларусі, вынікі ўласных палявых даследаванняў [1].

Створаныя статыстычныя, картаграфічныя і вэб-прадукты дазваляюць папулярызаваць гісторыка-культурныя каштоўнасці як аб'екты адукацыйнай, турыстычнай, рэкрэацыйнай і іншай дзейнасці.

Гісторыка-культурныя каштоўнасці. Паводле звестак Кодэкса Рэспублікі Беларусь аб культуры, гісторыка-культурныя каштоўнасці (ГКК) – культурныя каштоўнасці, якія маюць адметныя духоўныя, мастацкія, дакументальныя, архітэктурныя і (або) канструктыўныя вартасці і якім нададзены статус гісторыка-культурнай каштоўнасці [3].

Існуе некалькі класіфікацый ГКК. Адной з іх з'яўляецца раздзяленне гісторыка-культурных каштоўнасцей на матэрыяльныя і нематэрыяльныя. У сваю чаргу, першыя падзяляюцца на рухомыя матэрыяльныя культурныя каштоўнасці, перамяшчэнне якіх не вядзе да страты імі гістарычнага, мастацкага, навуковага або іншага значэння, а таксама нерухомыя матэрыяльныя культурныя каштоўнасці, перамяшчэнне якіх патрабуе ажыццяўлення інжынерных мерапрыемстваў і вядзе да частковай або поўнай страты імі гістарычнага, мастацкага, навуковага або іншага значэння.

Гісторыка-культурныя каштоўнасці падзяляюцца на катэгорыі ў адпаведнасці з іх адметнымі духоўнымі, мастацкімі, дакументальнымі, архітэктурнымі і (або) канструктыўнымі вартасцямі і ў залежнасці ад іх значнасці (сусветная, міжнародная, нацыянальная, для асобнага рэгіёна Рэспублікі Беларусь).

Матэрыяльныя гісторыка-культурныя каштоўнасці падзяляюцца на наступныя катэгорыі:

– катэгорыя «0» – гісторыка-культурныя каштоўнасці, якія маюць сусветную значнасць і ўключаны або прапанаваны для ўключэння ва ўстаноўленым парадку ў Спіс сусветнай культурнай і прыроднай спадчыны або Спіс сусветнай спадчыны, якая знаходзіцца пад пагрозай;

– катэгорыя «1» – гісторыка-культурныя каштоўнасці, якія маюць міжнародную значнасць;

– катэгорыя «2» – гісторыка-культурныя каштоўнасці, якія маюць нацыянальную значнасць;

– катэгорыя «3» – гісторыка-культурныя каштоўнасці, якія маюць значнасць для асобнага рэгіёна Рэспублікі Беларусь;

– без катэгорыі – матэрыяльныя гісторыка-культурныя каштоўнасці, якія ўваходзяць у склад комплекснай гісторыка-культурнай каштоўнасці, камплекта, калекцыі матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей, але якім асобна не нададзены статус гісторыка-культурнай каштоўнасці.

Таксама гісторыка-культурныя каштоўнасці падзяляюцца на віды, якія абазначаюцца літарамі:

– А – дакументальны помнік;
– Б – запаведная мясціна;
– В – помнік археалогіі;
– Г – помнік архітэктуры;
– Д – помнік гісторыі;
– Е – помнік горадабудаўніцтва;
– Ж – помнік мастацтва;
– К – нематэрыяльная гісторыка-культурная каштоўнасць у матэрыяльнай форме існавання (праяўлення);
– Л – нематэрыяльная гісторыка-культурная каштоўнасць у нематэрыяльнай форме існавання (праяўлення);
– М – калекцыя;
– Н – камплект.

У дадзенай рабоце разглядаюцца пытанні інвентарызацыі, ГІС-картаграфавання і развіцця турыстычнага патэнцыялу архітэктурных гісторыка-культурных каштоўнасцей на тэрыторый гарадоў Брэст і Полацк.

Брэст. На сённяшні дзень у межах горада Брэста да гісторыка-культурных каштоўнасцей адносяць 36 аб’ектаў, з іх 2 помнікі археалогіі, 23 помнікі архітэктуры, 5 помнікаў гісторыі, адзін помнік горадабудаўніцтва і 5 помнікаў мастацтва.

У межах даследавання гісторыка-культурнай спадчыны горада Брэста была сабрана і апрацавана база даных па гісторыка-культурных каштоўнасцях, а менавіта помніках архітэктуры. База была складзена ў фармаце Excel і ўключала наступныя параметры: назва аб'екта, шыфр з Дзяржаўнага спіса гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь, датаванне (перыяд стварэння) і геаграфічныя каардынаты месцазнаходжання кожнага аб'екта.

Усяго ў Брэсце вылучаецца 38 помнікаў архітэктуры, аднак частка з іх уваходзіць у склад іншых гісторыка-культурных комплексаў. Так, напрыклад, мемарыяльны комплекс «Брэсцкая крэпасць-герой» уключае асобныя аб'екты, такія як штык-абеліск, скульптурная кампазіцыя «Смага», плошча Цырыманіялаў і інш.

Пасля збору і сістэматызацыі даных база была загружана ў праграму QGIS для прасторавага аналізу і візуалізацыі. Быў створаны картаграфічны слой, які адлюстроўвае месцазнаходжанне ўсіх помнікаў архітэктуры на тэрыторыі Брэста.

На наступным этапе быў створаны шэраг карт з дапамогай інструментаў ГІС-аналізу.

Напрыклад, карта шчыльнасці помнікаў архітэктуры (мал. 1). Для пабудовы карты выкарыстоўваўся інструмент «Вылічыць шчыльнасць». Карта шчыльнасці помнікаў архітэктуры была пабудавана па шкале ад 1 да 10 і крокам 1. Як бачна з прадстаўленай кампаноўкі карты, мае месца паступовае змяншэнне колькасць аб'ектаў ад 2 арэалаў максімуму іх канцэнтрацыі ў раёне цэнтра горада і Брэсцкай крэпасці. Прадстаўленне размяшчэння помнікаў архітэктуры з'яўляецца адным з вынікаў іх картаграфічнага мадэлявання, бо дазваляе выявіць участкі найбольшай канцэнтрацыі помнікаў архітэктуры, а таксама кірункі і інтэнсіўнасць іх змяншэння.

Аналіз шчыльнасці размяшчэння помнікаў архітэктуры паказаў выразную прасторавую нераўнамернасць. Найбольшая колькасць аб'ектаў сканцэнтравана на тэрыторыі Брэсцкай крэпасці. Гэта звязана з тым, што сама крэпасць з'яўляецца гісторыка-культурным комплексам, у склад якога ўваходзіць шэраг асобных помнікаў, такіх як штык-абеліск, скульптурная кампазіцыя «Смага», плошча Цырыманіялаў і інш. Гэты рэгіён горада выступае як выразны цэнтр гістарычнай і мемарыяльнай прасторы, дзе шчыльнасць аб'ектаў даволі высокая нават у параўнанні з цэнтрам горада.

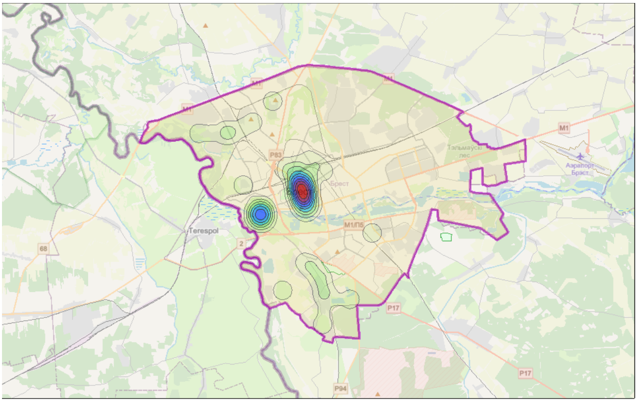

Мал. 1. Шчыльнасць размяшчэння помнікаў архітэктуры

У цэнтральнай частцы Брэста таксама назіраецца высокая канцэнтрацыя помнікаў. Тут пераважна захаваліся адміністрацыйныя, камерцыйныя і жыллёвыя будынкі канца XIX – пачатку XX ст., якія адлюстроўваюць архітэктурнае развіццё горада ў перыяд бурнага росту і фарміравання яго сучаснай структуры. Менавіта гэтая частка горада дае ўяўленне пра гістарычную забудову Брэста па-за межамі ваенна-абарончага комплексу.

Акрамя таго, асобныя аб’екты размешчаны і ў іншых частках горада. У паўднёвых раёнах можна сустрэць пераважна абарончыя ці інжынерныя збудаванні, што адлюстроўвае гістарычную ролю гэтай часткі ў сістэме абароны Брэста. У паўночнай частцы горада таксама прысутнічаюць помнікі архітэктуры, але яны размешчаны больш рэдка і не ўтвараюць выразных кластараў.

Таксама з дапамогай інструмента «Стварыць буферы» былі рэалізаваны карты размяшчэння помнікаў архітэктуры як кропкавых аб’ектаў і іх буферных зон рознай шырыні – ад 100 м да 1 км. Гэтыя карты дазваляюць наглядна адлюстраваць аб’екты, якія знаходзяцца на дасягальнай адлегласці адзін ад аднаго. Гэтыя характарыстыкі дазваляюць выявіць зоны агульнакультурнай насычанасці і магчымасці развіцця турыстычных маршрутаў. Напрыклад, адной з такіх тэрыторый стаў ланцужок з шэрага помнікаў архітэктуры ў цэнтры Брэста, што дазволіла выявіць патэнцыяльны экскурсійны маршрут (мал. 2).

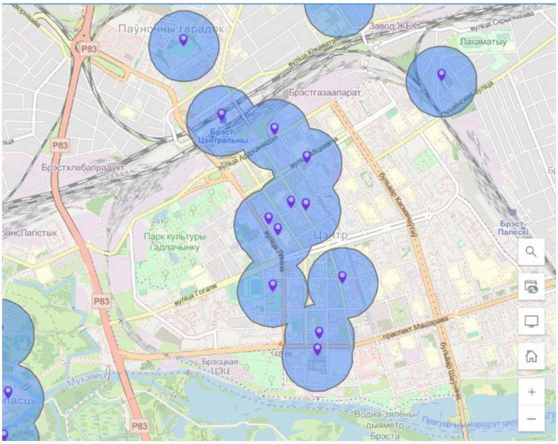

Мал. 2. Выяўлены патэнцыяльны турыстычны маршрут на аснове пабудовы буферных зон 250 м

Вынікам праведзенага ГІС-аналізу помнікаў архітэктуры Брэста стала распрацоўка інфармацыйна-даведачнай сістэмы, створанай з дапамогай сэрвісу ArcGIS Instant Apps (мал. 3). Гэтая платформа дазваляе хутка і без праграмавання ствараць інтэрактыўныя вэб-дадаткі на аснове гатовых карт і даных, што робіць яе зручным інструментам для візуалізацыі і прадстаўлення вынікаў даследавання шырокай аўдыторыі.

Для арганізацыі матэрыялаў быў выбраны шаблон «Партфоліа». Ён дазваляе аб’яднаць некалькі карт, дадаткаў і інфармацыйных старонак у адзіны інтуітыўна зразумелы інтэрфейс. У нашым выпадку ў дадатку сабраны ўсе тэматычныя карты, створаныя падчас ГІС-аналізу: шчыльнасць, буферныя зоны, агрэгіраванне, размеркаванне па раёнах. Пад кожнай картай таксама ёсць поле з тэкставым апісаннем карты, а таксама легенда да кожнай з карт. Гэта дазваляе карыстальнікам лёгка арыентавацца ў выніках, пераключацца паміж тэмамі і атрымліваць поўнае ўяўленне пра гісторыка-культурны ландшафт Брэста. Такі падыход спрыяе сістэматызацыі інфармацыі, забяспечвае просты доступ да ўсіх матэрыялаў у адным месцы і стварае аснову для далейшага аналізу і прыняцця рашэнняў у сферы аховы спадчыны, урбаністычнага планавання і адукацыі. Дадатковая перавага заключаецца ў тым,

што платформай могуць карыстацца як спецыялісты, так і шырокая грамадскасць – даследчыкі, турысты, студэнты, мясцовыя жыхары.

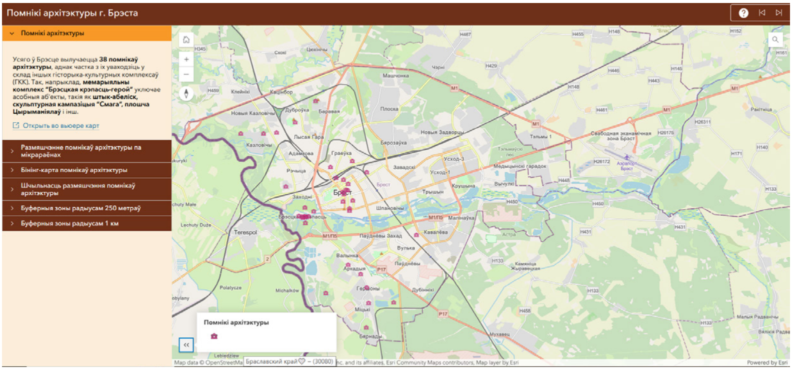

Мал. 3. Вэб-дадатак «Помнікі архітэктуры Брэста»

Полацк. У городзе Полацку выяўлена 50 архітэктурных гісторыка-культурных каштоўнасцей. Іх зводны аналіз прадстаўлены ў табліцах 1 і 2. Як бачна з табліц, толькі тры архітэктурныя гісторыка-культурныя каштоўнасці ў Полацку адносяць да катэгорый з 0 і 1 каштоўнасцю. Гэта Сафійскі сабор, Спаса-Праабражэнская царква і комплекс былога езуіцкага калегіума (кадэцкага корпуса). Да другой катэгорыі адносяцца 20 аб’ектаў. Гэта самыя розныя па тыпах гісторыка-культурныя каштоўнасці. Найбольш у Полацку аб’ектаў 3-й катэгорыі, г. зн. аб’ектаў, якія маюць значэнне для асобных рэгіёнаў Беларусі. Цяпер у горадзе налічваецца 24 такія аб’екты. У асноўным гэта асобныя будынкі і забудовы некаторых вуліц (Войкава, Еўфрасінні Полацкай, Францыска Скарыны, Ніжне-Пакроўская).

Табліца 1. Гісторыка-культурныя каўштоўнасці (ГКК) Полацка па катэгорыях

Катэгорыя	Колькасць ГКК	Прыклады
0	2	Сафійскі сабор; Спаса-Праабражэнская царква
1	1	Комплекс былога езуіцкага калегіума (кадэцкага корпуса)
2	20	Ансамбль плошчы Свабоды; Верхнія і Ніжнія ўправы; корпус былога кляштара францысканцаў; будынак магістрата; калегіум; гаспадарчыя пабудовы
3	24	Забудова вул. Войкава; будынак былой гасцініцы «Лондан»; руіны касцёла Дзевы Марыі; званіца; будынак былой воданапорнай вежы

Табліца 2. Гісторыка-культурныя каўштоўнасці (ГКК) Полацка па умоўных тыпах

Тып	Апісанне	Колькасць	Прыклады
Будынак	Жылыя, адміністрацыйныя, грамадскія, навучальныя і іншыя будынкі	24	Дом губернатара, будынак павятовага і ніжняга земскага судоў, будынак бурсы; будынак («Домік Пятра I»)
Культавы аб'ект	Саборы, цэрквы, манастыры, кляштары, руіны былых культавых аб'ектаў	8	Сафійскі сабор, Богаяўленская царква, былыя кірхі
Ансамбль	Плошчы, пасады, забудовы вуліц	12	Ансамбль плошчы Свабоды, пасады, забудова вул. Ніжне-Пакроўская
Інжынерная пабудова	Падпорныя сцены, воданапорныя вежы	3	Падпорная сцяна, будынак воданапорнай вежы
Гаспадарчая пабудова	Гаспадарчыя і тэхнічныя пабудовы	3	Гаспадарчыя пабудовы, пякарня

Для ацэнкі асаблівасцей распаўсюджання існуючых архітэктурных гісторыка-культурных каштоўнасцей Полацка ў межах горада і з мэтай вывучэння магчымасцей развіцця і выкарыстання іх турыстычнага патэнцыялу быў распрацаваны алгарытм стварэння і загрузкі на інтэрактыўную карту базы даных Excel. Створанная табліца Excel (мал. 4) уяўляе сабой картаграфічную базу даных. У гэтай табліцы ў шэрагу з асноўнымі характарыстыкамі гісторыка-культурных каштоўнасцей горада (назва, архітэктурны стыль, год/стагоддзе стварэння, апісанне), а таксама тэрыторыі іх размяшчэння (вобласць, раён, населены пункт) размяшчаліся два слупкі, якія адлюстроўваюць шырату і даўгату месцазнаходжання архітэктурнага аб'екта. Гэта дазваляе загрузіць створаную табліцу ў выглядзе тэматычнага пласта на інтэрактыўную карту.

На наступным этапе пасля загрузкі гэтай табліцы на вэб-карту магчыма стварэнне тэматычных і аналітычных карт.

	A	B	C	D	H	I	M	N
1	№	Шыфр	Наименование памятника на русском языке	Наименование памятника на белорусском языке	Архитектурный стиль	Год/век создания	Широта	Долгота
5	1	213Г000958	Дом генерал-губернатора	Дом генерал-губернатара	Классицизм	конец XVIII	55.485124	28.767074
6	2	211Г000612	Комплекс бывшего иезуитского училища (кадетский корпус):	Комплекс былога езуіцкага калегіума (кадэцкага корпуса):	Барокко	XVIII в., 1830-е	55.486170	28.764135
7	3	212Г000959	Коллегиум (корпуса А,Б, В, Г, Д)	Калегіум (карпусы А, Б, В, Г, Д)		1749 – 1760, 1911 – 1913	55.486170	28.764135
8	4	212Г000960	Здание бывшей Бурсы (здание Ж)	Будынак былой бурсы (корпус Ж)		1789, 1912 – 1928	55.485812	28.762384
9	5	212Г000961	Хозяйственные строения (корпуса И,К)	Гаспадарчыя пабудовы (карпусы І і К)		1765, 1957 – 1961	55.486379	28.762706
10	6	213Г000962	Здание(корпус Е)	Будынак (корпус Е)		1912 – 1913	55.485559	28.762564
11	7	213Г000963	Подпорная стена	Падпорная сцяна		1800 – 1820, 1912 – 1914		
12	8	212Г000613	Комплекс бывшего монастыря бернардинцев:	Комплекс былога кляштара бернардзінцаў:	Барокко	1758	55.480640	28.771585
13	9	212Г000964	Монастырьский корпус	Кляштарны корпус		1758	55.480376	28.770990

Мал. 4. Фрагмент картаграфічнай базы даных Excel «Архітэктурныя гісторыка-культурныя каштоўнасці горада Полацка»

Заключэнне. Гісторыка-культурныя каштоўнасці горада, у першую чаргу архітэктурныя аб'екты, будынкі, культавыя будынкі, адыгрываюць значную ролю ў фарміраванні сучаснай выявы гарады. Вялікае значэнне гэтыя аб'екты маюць у старых гарадах, фарміруючы іх вядомасць і турыстычны патэнцыял. Такім чынам, вялікую актуальнасць маюць работы, скіраваныя на вывучэнне, інвентарызацыю і папулярызацыю звестак пра гісторыка-культурныя каштоўнасці горада.

Атрыманы вопыт і распрацаваныя картаграфічныя праекты маюць вялікую практычную і навуковую значнасць: 1) спрыяюць папулярызацыі даных пра гісторыка-культурныя каштоўнасці як сярод мясцовага насельніцтва, так і сярод людзей, якія ніколі не былі ў горадзе; 2) значна спрашчаюць доступ да інфармацыі пра мемарыялізацыю гістарычных падзей у межах горада; 3) даюць магчымасць перанясенні методыкі даследавання на іншыя гісторыка-культурныя славутасці горада; 4) дазваляюць выкарыстоўваць складзеную методыку для картаграфавання аб'ектаў на іншых тэрыторыях.

Спіс літаратуры

1. Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь. – URL: http://gosspisok.gov.by/Home/Index (дата обращения: 20.03.2025).

2. Дубровский, А. В. Создание электронного атласа архитектурно-исторических достопримечательностей города Новосибирска /

А. В. Дубровский, М. А. Малиновский, А. Б. Ирлик // Гео-Сибирь. – 2010. – Т. 3, № 2. – С. 8–11.

3. Кодэкс Рэспублікі Беларусь аб культуры, 20 ліпеня 2016 г., № 413-З // Нац. рэестр прававых актаў Рэсп. Беларусь. – 2016. – № 31. – 2/2412.

4. Мониторинг объектов исторического и культурного наследия на основе современных информационных технологий / О. Е. Архипова [и др.] // ИнтерКарто. ИнтерГИС. – 2021. – Т. 27, № 4. – С. 434–444.

УДК 379.85

КУЛЬТУРНОЕ НАСЛЕДИЕ И УСТОЙЧИВЫЙ ТУРИЗМ: КАК МАЛЫЕ ГОРОДА МОГУТ СОХРАНИТЬ СВОЮ ИДЕНТИЧНОСТЬ

Е. А. Цибульский
Учреждение образования «Брестский государственный университет имени А. С. Пушкина»,
бульв. Космонавтов, 21, 224016,
г. Брест, Беларусь, jahor.cybulski@gmail.com

Аннотация. В работе рассматривается возможность развития устойчивого туризма в малых городах Беларуси с сохранением культурного наследия. Статья вносит вклад в развитие теории и практики устойчивого развития к малым городам Республики Беларусь, определяя новые подходы к сохранению и развитию туризма.

Ключевые слова: устойчивый туризм, малые города, Беларусь, культурное наследие, городской туризм.

Образец цитирования: Цибульский, Е. А. Культурное наследие и устойчивый туризм: как малые города могут сохранить свою идентичность / Е. А. Цибульский // Перспективы развития туризма в современных условиях: мировые тенденции и региональные контексты : материалы V Междунар. науч.-практ. конф., Минск, 26 сент. 2025 г. / Национальное агентство по туризму ; редкол.: И. Н. Воронович (предс.) [и др.]. – Минск, 2025. – С. 475–483.

Научное издание

ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ТУРИЗМА В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ: МИРОВЫЕ ТЕНДЕНЦИИ И РЕГИОНАЛЬНЫЕ КОНТЕКСТЫ

Материалы V Международной
научно-практической конференции

Минск, 26 сентября 2025 г.

Доклады публикуются в авторской редакции

Ответственный за выпуск *Е. С. Патей*
Корректоры: *С. А. Березнюк, Т. В. Малеева, И. В. Счеснюк*

Подписано в печать 23.09.2025. Формат 60×84/16.
Бумага офсетная. Печать цифровая.
Усл. печ. л. 35,7. Уч.-изд. л. 56,7.
Тираж 100 экз. Заказ 25932.

Издатель и полиграфическое исполнение:
общество с ограниченной ответственностью «Колорград».
Свидетельство о государственной регистрации
издателя, изготовителя, распространителя печатных
изданий № 1/471 от 28.07.2015.

Пер. Велосипедный, 5-904, 220033, Минск
+375 17 361 91 40
post@segment.by
segment.by